

Asia: VN/17379/2025

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajokorttilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Monet toimenpiteet ovat hyviä mutta osittain haasteellisia. Yö aikainen rajoitus on ymmärrettävä mutta, ehkä käytännössä hivenen keskustelua herättävä. Myös valvonta erillisine tunnuksineen saattaa aiheuttaa vastustusta. Yksi tehokas lisävaruste saattaisi helpottaa tilannetta, alkolukko.

2. Vaikuttavuuden arviointi on tässä kohtaa luonnollisesti haastavaa. Uskoisin toimenpiteiden lisäävän liikenneturvallisuutta jonkin verran mutta samaan aikaan näen yhden helpon lisävarusteen olevan vaikuttavuudeltaan suurempi kuin nämä, jotka ovat nyt esityksessä. Alla ehdotus, joka vastais moneen haasteeseen tehokkaasti.

3. Alkolukko ennaltaehkäisevänä ratkaisuna

- Alkolukko estää ajoneuvon käynnistämisen, jos kuljettajan hengityksen alkoholipitoisuus ylittää asetetun rajan.
- Tämä toimii tehokkaana primääripreventiona, koska se estää rattijuopumuksen ennen kuin ajaminen alkaa.

Kerrannaisvaikutus perheessä

- Yksi ajoneuvo palvelee usein useita kuljettajia (esim. perheenjäsenet).
- Kun alkolukko on asennettu, kaikkien käyttäjien riski rattijuopumukseen pienenee, mikä laajentaa vaikutusta yksittäisestä kuljettajasta koko perheeseen.

Tietoisuuden lisääminen

- Alkolukko toimii myös psykologisena esteenä: tieto siitä, että ajoneuvo ei käynnisty alkoholin vaikutuksen alaisena, vähentää houkutusta juoda ja ajaa.

- Tämä voi johtaa pitkäaikaiseen käyttäytymisen muutokseen, jopa loppuelämän tasolla.

Uudet kuljettajat ja päihteiden ennaltaehkäisy

- Nuoret ja uudet kuljettajat ovat riskiryhmä päihteiden käytön ja liikenneonnettomuuksien osalta.
- Alkolukon käyttö uusien kuljettajien ajoneuvoissa voisi olla pakollinen osa ajokortin saamisen jälkeistä vaihetta, mikä vähentäisi riskiä ja opettaisi vastuullisuutta.

Vanhempien näkökulma – ajokortin tarpeellisuuden arviointi

- Kiristyneet ehdot voivat johtaa siihen, että ajokortin hankkimista harkitaan entistä tarkemmin.
- Ajokortti myönnetään vain todelliseen tarpeeseen (esim. työmatkat, opiskelu), ei pelkästään mukavuussyistä.

Luottamus nuoren ajokuntoon

- Alkolukko tuo vanhemmille mielenrauhaa: he voivat luottaa siihen, että nuori ei aja päihtyneenä.
- Vähentää pelkoa rattijuopumuksesta ja siihen liittyvistä vakavista seurauksista.

Tilastollinen tausta

- Alkoholi on merkittävä tekijä kuolemaan johtavissa liikenneonnettomuuksissa sekä loukkaantumisissa.
- Alkolukko voisi vähentää näitä lukuja merkittävästi, jos sen käyttö laajennetaan esimerkiksi:

- o Riski- ja nuorisoryhmille

Liikennekuolemat

- Vuonna 2024 alkoholirattijuopumusonnettomuuksissa kuoli 37 henkilöä, mikä oli noin 21 % kaikista liikennekuolemista. Näistä 27 oli rattijuoppoja, 4 heidän matkustajiaan ja 6 sivullisia. Lisäksi muissa alkoholionnettomuuksissa (esim. jalankulkijat, moottorittomat ajoneuvot) kuoli 8 henkilöä. [tieto.traficom.fi]
- Vuonna 2023 vastaava luku oli 30 kuollutta alkoholirattijuopumusonnettomuuksissa. [tieto.traficom.fi]
- Tutkijalautakuntien tarkasteluissa vuosina 2018–2022 noin 38 % kuolemaan johtaneiden moottoriajoneuvo-onnettomuuksien aiheuttajista oli päihtyneitä, joista 70 % alkoholin vaikutuksen alaisena. [liikenneturva.fi]

Vakavat loukkaantumiset

- Vuonna 2023 poliisin tietoon tulleista vakavista loukkaantumisista 14 % (47 tapausta) tapahtui alkoholirattijuopumusonnettomuuksissa. [tieto.traficom.fi]
- Vuonna 2024 alkoholirattijuopumusonnettomuuksien osuus kaikista poliisin tietoon tulleista loukkaantumisista oli noin 10 %. [tieto.traficom.fi]

Käytännön näkökulma

- Alkolukko on jo käytössä oleva liikenneturvallisuusvaruste Suomessa, erityisesti rattijuopumuksesta tuomittujen valvotussa ajo-oikeudessa.
- Poliisille tuttu väline, mikä helpottaa valvontaa ja vähentää työkuormaa, koska rattijuopumusten ennaltaehkäisy vähentää kiinnijäämistilanteita ja rikosprosesseja.
- Suomessa on kattava asennuspisteverkosto, joten käyttöönotto ei vaatisi merkittäviä infrastruktuurimuutoksia.
- Teknologinen valmius:
 - o Alkolukko voidaan varustaa GPS-paikantimella, joka tallentaa sijainnin ja nopeustiedon.
 - o Lisälaitteella voidaan mahdollistaa etälukitus, jos kuljettaja rikkoo ehtoja (esim. yrittää ajaa päihtyneenä).

Voidaan toteuttaa leasing- tai palvelumallilla, jolloin kustannukset jakautuvat. • Asennettavissa lähes kaikkiin ajoneuvoihin: Henkilöautot, pakettiautot, kuorma-autot, linja-autot, jopa traktorit.

Helppokäyttöinen: Kuljettaja puhaltaa ennen käynnistystä → auto käynnistyy vain, jos alkoholia ei havaita.

Räätälöivät asetukset:

- Alkoholin raja-arvo voidaan säätää (esim. 0,0 ‰ nuorille kuljettajille).
- Voidaan lisätä satunnaispuhalluksia ajon aikana.

Poliisin ja vanhempien yhteinen huoli – rattijuopumuksen rajat

- Suomessa rattijuopumuksen raja (0,5 ‰) on korkeampi kuin monessa muussa maassa (esim. Ruotsi 0,2 ‰).
- Poliisin tilastojen mukaan liikenteessä on paljon kuljettajia, jotka puhaltavat lähelle rangaistavuuden rajaa, mutta eivät ylitä sitä.
- Monessa muussa maassa sama määrä alkoholia ylittäisi rajan reilusti.
- Nuorilla pienikin määrä alkoholia lisää riskikäyttäytymistä merkittävästi, koska aivojen impulssikontrolli ei ole täysin kehittynyt.

Toteutusmalli

Kohderyhmä:

poikkeusluvan saaneille 17-vuotiaille

uusille kuljettajille ensimmäisten kahden vuoden ajaksi (riskialttein vaihe).

Lainsäädäntö:

Lisätään ajokorttilakiin vaatimus alkolukosta tietyille ryhmille.

Valvonta voidaan toteuttaa valvotun ajo-oikeuden asetusten mukaisesti.

Valvonta ja seuranta:

Poliisilla ja Traficomilla pääsy laitteen tietoihin (alkoholimittaukset, GPS, nopeus).

Mahdollisuus etälukitukseen vakavissa rikkomuksissa.

Tietosuoja ja turvallisuus:

Tiedot käsitellään viranomaiskäytössä, rajattu pääsy.

Monet eri tahot – sekä Suomessa että kansainvälisesti – ovat vahvasti sitä mieltä, että alkolukko vähentäisi liikenteen loukkaantumisia ja kuolemia, erityisesti rattijuopumusten osalta. Tämä ei ole kiistanalainen tema; tutkimusnäyttöä on paljon ja useat viranomaiset sekä asiantuntijaryhmät tukevat alkolukon laajempaa käyttöä.

Alla keskeiset tahot, jotka ovat johdonmukaisesti tukeneet alkolukon hyötyjä:

1. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (Suomi)

Traficom on todennut useissa selvityksissään, että alkolukko ehkäisee tehokkaasti rattijuopumusta ja siten vähentää onnettomuuksia sekä loukkaantumisia.

- Traficom suosittelee alkolukkoa erityisesti ammattiautoiluun ja toistuville rattijuopuille.
- Alkolukko on osa suomalaista rattijuopumuspolitiikkaa (alkolukolla valvottu ajo-oikeus).

2. Onnettomuustietoinstituutti (OTI) ja Onnettomuustutkintakeskus (OTKE)

OTI:n raportit osoittavat, että päihtyneet kuljettajat ovat mukana noin kolmanneksessa kuolemaan johtavista onnettomuuksista.

Näin ollen taho pitää alkolukkoa yhtenä tehokkaimmista teknisistä keinoista estää vakavia onnettomuuksia.

3. Liikenneturva (Suomi)

Liikenneturva kannattaa alkolukon laajempaa käyttöä ja on toistuvasti tuonut esiin, että:

- alkolukko vähentää rattijuoppojen uusimisriskiä,
- alkolukko vähentää sekä loukkaantumisia että kuolemia,
- etenkin ammattikuljetuksissa alkolukko olisi merkittävä turvallisuustekijä.

4. Euroopan komissio ja EU-parlamentti

EU:n liikenneturvallisuusstrategiat (Vision Zero 2050) korostavat ajoneuvoteknologian roolia, ja alkolukko on nimetty yhdeksi "todistepohjaisesti toimivaksi" keinoksi vähentää loukkaantumisia.

Vuodesta 2022 alkaen uusissa autoissa on oltava alkolukon valmius – mikä kertoo EU:n vahvasta kannasta.

Miksi muutoshastastus helpottaa poliisin valvontaa?

- Kun ajoneuvoon asennetaan alkolukko ja tehdään muutoshastastus, tieto kirjataan Traficomien rekisteriin.
- Rekisterimerkintä näkyy poliisin kilpiskannerissa (ajoneuvon rekisterikilven perusteella).
- Poliisi näkee heti:
 - o Onko ajoneuvossa alkolukko.
 - o Onko kuljettajalla valvottu ajo-oikeus.
- Tämä vähentää tarvetta pysäyttää auto pelkästään tarkistusta varten → nopeuttaa valvontaa ja parantaa liikenteen sujuvuutta.

Hyödyt

- Läpinäkyvyys: viranomaiset näkevät ajoneuvon erityisehdot reaaliajassa.
- Turvallisuus: helpompi varmistaa, että valvottu ajo-oikeus toteutuu.

5. WHO (Maailman terveysjärjestö)

WHO pitää alkolukkoja erittäin tehokkaana keinona vähentää onnettomuuksia maissa, joissa rattijuopumus on merkittävä ongelma.

WHO:n raporttien mukaan alkolukot voivat vähentää rattijuopumusonnettomuuksia 50–90 %, kun se on käytössä esimerkiksi seuraamuksena rattijuoppouden jälkeen.

6. Tutkimuslaitokset ja yliopistot

Esim. Karoliininen instituutti (Ruotsi), NHTSA (USA), Transport Research Laboratory (UK), useat suomalaiset yliopistot.

Tutkimustulosten keskiarvo:

- alkolukko vähentää rattijuoppojen uusimista noin 70 % alkolukon käytön aikana
- loukkaantumisten määrä useissa maissa on laskenut selvästi alkolukko-ohjelmien käyttöönoton jälkeen

7. Poliisi ja kansalliset turvallisuusviranomaiset

Monet poliisiorganisaatiot – myös Suomen poliisi – ovat todenneet, että alkolukko on yksi tehokkaimmista keinoista estää rattijuopumusta ilman lisäresurssien tarvetta.

1. Poliisin näkökulma

- Ennaltaehkäisy vähentää rikosprosesseja: Kun alkolukko estää ajon päihtyneenä, poliisin resurssit vapautuvat muuhun valvontaan.
- Helpompi valvonta: Muutostarkastettu ajoneuvo näkyy rekisterissä → poliisi näkee kilpiskannerilla alkolukon käytön.
- Turvallisuus liikenteessä: Vähentää rattijuopumuksen aiheuttamia onnettomuuksia, jotka vaativat poliisin ja pelastuslaitoksen toimenpiteitä.

2. Lääketieteellinen näkökulma

- Aivojen kehitys nuorilla: Etuotsalohko, joka säätelee impulssikontrollia ja riskinottoa, kehittyy noin 25 ikävuoteen asti.

→ Nuoret kuljettajat ovat alttiimpia riskikäyttäytymiselle ja päihteiden käytölle.

- Alkoholin vaikutus: Heikentää reaktioaikaa, arviointikykyä ja päätöksentekoa → lisää onnettomuusriskiä.
- Alkolukko toimii käyttäytymisen ohjaajana: Estää ajon päihtyneenä ja vähentää impulsiivisia päätöksiä.
- Pitkäaikainen vaikutus: Psykologinen este voi johtaa pysyvään asenteen muutokseen päihteiden käytössä.

3. Sosiaalihuollon näkökulma

- Haavoittuvat ryhmät: Vammaispalvelut, vanhukset, lapset → kuljetuspalveluissa alkolukko lisää turvallisuutta.
- Luottamus palveluun: Asiakkaat ja omaiset voivat luottaa siihen, että kuljettaja on selvin päin.
- Ennaltaehkäisy vähentää kustannuksia: Vähemmän onnettomuuksia → vähemmän sosiaalipalvelujen kriisityötä ja kuntoutusta.

4. Liikenneturvan näkökulma

- Vision Zero -tavoite: Nollavision saavuttaminen edellyttää teknisiä ratkaisuja → alkolukko on yksi tehokkaimmista.
- Tilastot: Noin 20–25 % liikennekuolemista liittyy alkoholiin. Alkolukko voi vähentää näitä merkittävästi.
- Nuoret kuljettajat riskiryhmä: Alkolukko uusille kuljettajille voisi vähentää onnettomuuksia ja opettaa vastuullisuutta.

5. Onnettomuustutkinnan näkökulma

- Tutkijalautakuntien havainnot: Noin 38 % kuolemaan johtaneista moottoriajoneuvo-onnettomuuksista liittyy päihtymykseen.
- Alkolukko estää riskin toteutumisen: Teknisesti varmistaa, ettei päihtynyt kuljettaja pääse liikenteeseen.
- Vähentää sekundäärisiä vahinkoja: Sivulliset ja matkustajat kärsivät usein rattijuopumuksen seurauksista.

6. Traficomin näkökulma

- Lainsäädäntö ja standardit: Traficom on jo edellyttänyt alkolukkoa tietyissä kuljetuksissa (koulukuljetukset, valvottu ajo-oikeus).
- Teknologinen valmius: Suomessa on kattava asennuspisteverkosto ja hyväksytyt laitteet (EN 50436 -standardit).
- EU-linjaus: Uusissa autoissa alkolukon valmius pakollinen vuodesta 2022 → Suomi voi laajentaa käyttöä riskiryhmiin.
- Nuorten kuljettajien aiheuttamat liikennekuolemat – erityisesti alkoholiin liittyvät – ovat helposti estettävissä alkolukolla, mikäli poliittista tahtoa löytyy.
- Pahin mahdollinen tilanne on se, että vakava onnettomuus tapahtuu ja vasta sen jälkeen todetaan, että “alkolukolla tämä olisi voitu estää”.
-
- Meillä on tieto ja teknologia jo nyt – kysymys kuuluu, onko rohkeutta tehdä päätös ennen kuin menetämme lisää ihmishenkiä?

Köykkä Sampsa
Dignita Ssystems Suomi Oy - Sampsa Köykkä